

LES VEUS DEL DISCURS O POLIFONIA

La **polifonia** es defineix com el **conjunt de veus** que participen en l'elaboració de qualsevol situació comunicativa.

Per a descobrir aquest conjunt de veus convé que distingim entre la **realitat externa** al text i la **realitat discursiva**.

1. A la **realitat externa** hi ha:

🎬 L'**autor/-a real** del text: és la persona real que ha escrit el text (**l'emissor**).

🎬 El **lector/-a real** que llegeix el text (el **receptor**)

🎬 L'**autor model** o la imatge que cada lector es fa de l'autor real, a partir de la lectura del text.

🎬 El **lector model**, és a dir, el tipus de lector a qui va adreçat el text i en qui pensa l'autor quan el construeix.

2. A la **realitat discursiva** trobem:

🎬 El **locutor**, és a dir, la veu que condueix el text. Es tracta del narrador en els textos narratius, de la veu en primera persona dels textos subjectius (argumentatius) i en tercera persona o primera del plural (plural de modèstia), en els textos objectius, propis de l'àmbit acadèmic. En els textos poètics seria el «jo poètic».

🎬 L'**al·locutari**, quan el locutor s'adreça directament al receptor i li parla de tu, de vostè o de vós. Pot aparèixer o no.

🎬 L'**enunciador** o enunciadors, són els personatges diferents del locutor que prenen veu pròpia en el text.

La **polifonia** es manifesta mitjançant diversos procediments:

1. El discurs reportat:

- **Estil directe:** la veu de l'enunciador apareix reproduïda directament en el text d'una manera literal sense cap modificació, mitjançant signes gràfics (cometes o guions) i verbs de dicció: *dir, explicar, preguntar...* Per exemple: *"No hi renunciaré de cap manera!"*, va exclamar.
- **Estil indirecte:** la veu de l'enunciador apareix inserida en el discurs del locutor amb les adaptacions necessàries. Per exemple: *Va exclamar que no hi renunciaria.*
- **Estil indirecte lliure:** la veu de l'enunciador apareix en el text inserida en el discurs del locutor, que li cedeix la paraula indirectament sense cap marca gràfica ni cap verb de dicció. Per exemple: *Volia que els quedàs ben clar: no hi renunciaria de cap manera.*
- **Monòleg:** Consisteix en la reproducció del discurs, sovint llarg, d'un sol personatge en estil directe.
- **Monòleg interior:** Reprodueix el pensament d'un personatge a mesura que el va formulant. "I amunt, jo amunt, amunt, Colometa, vola, Colometa, que darrere teu hi ha tota la pena del món" (Mercè Rodoreda)

2. La **intertextualitat**, o incorporació de textos d'altres autors. És un recurs molt habitual en els textos formals, sobretot de l'àmbit acadèmic, però també es produeix a escala informal quan reproduïm una citació, un refrany, una cançó...

Quan es produeix la polifonia, la subjectivitat de l'emissor pot manifestar-se pel fet que adopta el **punt de vista** d'un determinat personatge o enunciator. En aquest cas, diem que l'emissor manifesta **empatia** envers l'enunciador en qüestió, és a dir, es posa en el seu lloc i s'identifica amb la seua manera de pensar, de sentir o d'actuar.

I a partir de Flaubert també hi ha l'**estil indirecte lliure** que esborra la frontera entre el narrador omniscient i els personatges, permetent al lector endinsar-se en els pensaments i en el monòleg intern del personatge novel·lat. El narrador en 3a persona, omniscient, introdueix la veu del personatges:

- Amb l'ús del pretèrit perfet d'indicatiu i de la interrogació:
"Que lluny que li semblava el ball , ja! Qui separava a tanta distància el matí d' abans-d'ahir de la tarda d'avui? El viatge a Vaubyessard havia partit la seva vida com una esclatxa.."
- Un altre recurs és usar expressions que manifesten el pensament intern com: "Emma

pensava en el seu ram de nocs embalat dins d'una capsa i es preguntava què seria d'aquest ram en cas que arribés a morir-se" (pàg. 65)

Exemple de monòleg interior:

Desig

El cafè és molt fort, espero que em portin un altre sucre. Deu fer dues hores que parlem. M'agrada, sí, m'agrada molt. I la cafeteria està prou bé, diria que és on vaig venir amb aquell noi, en Joan, el dia de l'examen d'Història. Uf!, ja fa molts anys, potser quinze..., no, setze anys. Sí que m'agrada, m'agraden els seus ulls, la seva veu... ¿Què diu? . Sé, m'agrada, cada vegada m'agrada més; aquestes mans, ai!, com em toquen aquestes mans, les acaricio i m'encantaria besar-les, sí, besar-les i llepar-les, quin gust llepar-les. Ostres!, no ho havia vist, encara porta l'anell. Però ja hem parlat d'aquest tema més d'una vegada, no m'hauria de fer res. Merda! Hi penso massa en això del divorci. Deu ser el primer dia pel cambrer: Les mans li suen i li tremolen. A mi també em tremolen. Nervis. No! Prou nervis! La mare avui anava a buscar els resultats de les proves. L'hauria d'haver acompanyada, però és tant cabuda... Sí això, que s'apropi una miqueta, m'agrada estar prop seu. Però les taules són horribles, massa amples. Espero que la mare estigui bé, l'hauria d'haver acompanyada. Suposo que em trucarà, potser l'hauria de trucar jo. La verdor d'aquests ulls m'hipnotitza, a veure si avui avancem una mica, el joc ja fa massa temps que dura. I si em decidís? No, aquí no! Aquí no puc fer-li un petó als llavis. Uns llavis que m'encanten, carnosos, deliciosos..., però aquí no! I per què no? Que diguin el que vulguin! No, em sap greu per la mare. No, no pot ser, s'apropa? Sí, s'apropa. Apropa lentament els ulls i la boca... noto el seu alè entre els meus llavis... Ja està fet. Ara no vull pensar, segur que aquelles xafarderes s'horroritzen de nosaltres dues.

Núria Gassó

El gelat rosa

Té, quin vols, el groc o el rosa?

Havia comprat dos gelats i els hi oferia, perquè triés, amb un aire trist. La dona del carretó es guardà els diners que ell li acabava de donar i ja servia altres clients tot cridant: “Al bon gelat!...”

Sempre passava igual: quan s’apropava l’hora de separar-se semblava que li aboquessin una galleda de tristesa al damunt i ja no obria la boca en tota l’estona que els quedava d’estar junts.

Al parc, al costat d’ella, amb tota la tarda estesa davant, amb l’esplendor del sol, sota els arbres remorosos, estava alegre, comunicatiu. La banda de música tocava l’obertura de Lohengrin: l’havien escoltada religiosament agafats de les mans. Els ànecs i una parella de cignes blancs amb els colls erectes lliscaven com si fossin de cel·luloide sobre el cristall blau del llac. Els homes, les dones i els infants semblaven figuretes que caminessin i somriguessin mogudes per algun mecanisme preciós dintre un paisatge artificial fet per a homes de debò.

Quan el sol declinà s’assegueren en un banc verd a l’ombra humida d’un til·ler, i ell, mig tímid mig emocionat, li donà l’anell de promesos: un brillant petit amb un carbó bastant visible. “Jura’m que no te’l trauràs mai més.” Per mirar-se’l, separà els dits, estirà una mica el braç i féu oscil·lar la mà. Pensà amb una secreta recança en la seva mà d’una estona abans, sense anell, àgil i lliure. Els ulls se li velaren una mica.

Havien sortit del parc i caminaven agafats del braç cap a l’entrada del metro.

– Té, pren el rosa.

Ella l’agafà i sentí com una defallença a les cames. Feren uns quants passos. “Rosa, rosa...” Tot d’una s’estremí i una onada de rubor li pujà fins als cabells.

– Ai, el gelat! -L’havia deixat caure expressament per amagar la seva torbació.

– Vols que te’n compri un altre?

– No.

“... rosa... rosa... de pressa, que no s’adoni de res... *Per què et menges les roses?* Ens casarem. Hauré de cremar les cartes. Totes... la del 15 de febrer, també... Si pogués guardar-la... amb les roses seques... *Et menges les roses?* En duia un pom a la mà i ell em besava i rèiem i caminàvem. M’agafava per la cintura. Portava el barret decantat, tenia els ulls brillants. Jo menjava una fulla de rosa. *Si sempre menges fulles de rosa et tornaràs rosa.* A la nit vaig somiar que naixia d’un tronc vell arrapat a la paret i que m’obria a poc a poc en pètals de sang. M’agafà el braç brutalment: *Llença les roses, llença-les.* Vaig mirar-lo amb els ulls mig closos i anava queixalant la fulla de rosa... Amor meu... Quan vaig pujar l’escala sabia on era, on anava i per què. Un home d’edat va obrir la porta i s’enretirà per deixar-nos passar. No, no feia olor de res, aquella cambra fosca, amb el paravent descolorit i la catifa esfilagarsada. Sòrdid... i trist. *No tinguís por.* Quan vaig obrir els ulls vaig veure l’americana al respall de la cadira i la corbata al damunt, verda, amb ratlles vermelles... *Sembla que no es recordi que hem d’enviar les violetes.* La directora del taller em va renyar l’endemà perquè vaig arribar tard... Enfilava les fulles morades en un filferro. Que fort que m’estrenyia! Tenia un blau al braç, i m’havia hagut de posar una brusa amb mànigues llargues... *Quan tornaré ens casarem,* deia a la primera carta. *Encara menges pètals de rosa?* Les hauré de cremar totes i la capsa folrada de cretona... Les hauré de cremar... I aquest anell que em fa mal al dit... Fa dos anys que no m’escriu, que no en sé res... casat, mort potser... I si tornessis, tornaria... Aquell matí que plorava, la portera em va pujar la llet: *són coses de la vida... i pots estar ben contenta que no t’hagi deixat un record...* Disset cartes, disset cartes esperades amb deliri, malalta de tant esperar... *Per què et menges les roses?*”

– Què penses? -li preguntà ell mentre baixaven l’escala del metro.

– Jo? No res.

Mercè Rodoreda. Tots els contes

Edicions 62. Barcelona, 1979

